

Топішко Т.І.,

здобувач Львівського національного аграрного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ АПК

Розглянуто сутність лізингових відносин, з погляду класичної економічної теорії. Обґрунтовано гіпотезу стосовно лізингу як конкретно-економічної форми розмежування капіталу на капітал-власність та капітал-функцію. Доведено, що лізингові відносини є однією з форм рентних відносин, а лізингові платежі є частиною рентних доходів.

The essence of leasings relations is considered from the classic economic theory point of view. Grounded hypothesis that leasing is the concretely economic form of differentiating of capital on a capital-own and capital-function. It is proved that leasings relations are one of forms of the rent relations, and leasings payments are part of the rent profits.

Актуальність. Реформування української економіки на принципах монетаризму зумовило небачений спад обсягів виробництва, параліч цілих галузей народного господарства, різке розшарування суспільства (фактично його поляризацію), за рівнем доходів на фоні зубожіння більшої частини населення. Особливо тяжкими є наслідки реформ у агропромисловому комплексі країни. Порушення еквівалентності в обміні, диспаритет цін унеможлилювали ведення не тільки розширеного, а й простого відтворення. Відбувався процес навіть не занепаду, а руйнування матеріально-технічної бази, продуктивних сил. Парк тракторів скоротився у 2006 р. до 201 тис. шт. порівняно з 495 тис. шт. у 1990 р.; зернозбиральних комбайнів, відповідно, із 107 до 44 тис. шт.; вантажних автомобілів із 296 до 133 тис. шт. [1, с.145]. Використовувана техніка є не тільки морально, а й фізично застарілою. Ступінь зносу активної частини основних виробничих фондів сільського господарства оцінюється в межах 70-90 %. Такий стан матеріально-технічної бази не тільки знижує конкурентоспроможності сільського господарства, а й веде до значних втрат навіть уже вирощеного врожаю, в силу неможливості вчасного і якісного проведення комплексу

сільськогосподарських робіт. поголів'я великої рогатої худоби скоротилося із 24 623 тис. голів у 1990 р. (у 1985 р. – 26 638 тис. голів) до 6 175 тис. гол. у 2006 р. Навіть у 1915 р., а це другий рік першої світової війни, воно було у півтора раза більшим (9 132 тис. гол.), при меншій на третину чисельності населення. Аналогічна ситуація склалася із динамікою поголів'я корів, свиней, овець, кіз, птиці [1, с.172]. Важливо підкреслити, що негативні тенденції та процеси на сьогодні не подолані, а у зв'язку зі вступом до СОТ, існує ризик їх загострення. Найбільш наглядним підтвердженням цього є те, що за даними Міністерства аграрної політики на середину 2008 р. чисельність великої рогатої худоби становить вже 5,5 млн. голів і надалі продовжується її масове вирізання у зв'язку з негативною кон'юктурою ринку [2]. Варто звернути особливу увагу на те, що полиці наших продовольчих магазинів заповнила продукція низької та сумнівної якості, а в багатьох випадках – фальсифікат, до того ж генетично модифікований. У той же час, незважаючи на те, що рівень виробництва і споживання основних продуктів харчування високої якості, перш за все, тваринницького походження, є далеким від раціональних, науково обґрунтованих нормативів, відбувається переорієнтація нашого сільського господарства в напрямі його спеціалізації на вирощуванні та експорті ріпаку та інших сільськогосподарських культур, з яких можна виробляти біопаливо. Якщо ці тенденції, що чітко проявляються останнім часом, набудуть подальшого розвитку, то Україна ризикує за короткий проміжок часу перетворитись у напівголодну країну, що споживає низькоякісні (фальсифікат) імпортні продукти харчування, на зразок “ніжок Буша”, і вирощує на своїх чорноземах сировину для забезпечення розвинутих країн пальним. Якщо не зупинити ці негативні тенденції, то ми маємо реальні шанси повторити, тільки у більш потворних формах, усі негативи Століпінської аграрної реформи початку ХХ ст. Тоді, нагадаємо, при зубожінні основної маси населення, перш за все селянства, Україна як складова Російської імперії, перетворилася в “житницю Європи”. Експорт збіжжя постійно збільшувався, а споживання народом продуктів харчування зменшувалось, перш за все високоякісних, тваринного походження. Отже, узагальнюючи, можна констатувати, що стан справ у сфері АПК, на продовольчому ринку та у сфері споживання продуктів харчування є таким, що загрожує продовольчій, а відтак, і національній безпеці в цілому. Тому пошук науково обґрунтованих шляхів подолання негативних явищ і процесів у сфері АПК і на продовольчому ринку, обґрунтова-

ня і розробка конкретного інструментарію для вирішення цієї проблеми є актуальним завданням для вітчизняної економічної науки в умовах сьогодення.

Негативні тенденції, якщо їх розглядати в більш конкретному плані, були зумовлені, значною мірою, фактичним припиненням інвестиційного процесу в 90-х роках і його млявістю в останні роки. Зупинити ж негативні тенденції, вийти на траєкторію високого і стійкого зростання обсягів виробництва неможливо без докорінної зміни інвестиційної політики, в т. ч. і перегляду деяких важливих її принципів.

У процесі реформування з'явився новий для вітчизняної практики господарювання елемент в системі економічних відносин – лізинг. Він добре зарекомендував себе в багатьох країнах світу як ефективний інвестиційний інструмент. Стосовно ж АПК його правомірно розглядати і як важливу форму підтримки даного, надзвичайно важливого сектору економіки. Разом з тим, масштаби використання лізингу, його роль у забезпеченні інвестиційного процесу не відповідають як потребам, так і можливостям нашої економіки, у т. ч. і, особливо, АПК. Тому дослідження комплексу проблем, пов'язаних із використанням лізингу, обґрунтування найбільш ефективних механізмів його застосування відносяться до числа найбільш нагальних проблем.

Ступінь розробки. В останні роки в науковій літературі з'явилось досить багато публікацій, в яких досліджуються лізингові відносини, у т.ч. в сфері АПК. Зважаючи на те, що ця проблематика є досить дискусійною в світовій економічній літературі і взагалі не досліджувалась до 90-х років у вітчизняній, потрібно зазначити, що в її дослідженнях зроблено справжній прорив. Українськими вченими-економістами та правниками зроблено чимало для з'ясування феномена лізингу, обґрунтування необхідності його використання, ефективності функціонування тощо. Особливої уваги заслуговують дослідження Н. Адамова, В.Г. Андрійчука, Я.К. Білоуська, Д. Василенка, П.І. Гайдуцького, М.Я. Дем'яненка, О. Калитки, П.Т. Савлука, А.М. Турила, В.Г. Чабана, Г.В. Черевка та інших вчених.

В економічній літературі поки-що відсутні єдині підходи щодо трактування сутності лізингу, по-різному розглядається та оцінюється його роль і значення в економічному розвитку. Фактично не досліджено питання щодо джерел лізингових платежів, вартості лізингових послуг тощо. Все це в практичному плані не сприяє розвитку лізингових відносин. У силу відсутності єдиних методологічних і теоретичних підходів до тракту-

вання лізингових відносин поки що не розроблено чітких методичних матеріалів щодо визначення ефективності лізингу. У практиці господарювання, внаслідок цього, має місце застосування цього інструменту за принципом “спроб і помилок”.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сутності лізингових відносин, з погляду класичної економічної теорії. Хочемо зазначити, що такий підхід, як на наш погляд, не лише не суперечить, а й взаємоузгоджується і доповнюється з основними принципами теорії чинників виробництва, маржиналізму, інституціоналізму. Ми ставимо за мету обґрунтувати (у першому наближенні) гіпотезу, що лізинг є не що інше, як конкретно-економічна форма розмежування (розщеплення) капіталу на капітал-власність і капітал-функцію.

Лізингові відносини – одна із форм рентних відносин, а лізингові платежі – частина рентних доходів, отриманих лізингодавачем від лізингокористувача, внаслідок використання чинників виробництва і збільшення доданої вартості – наступний момент, що характеризує мету цього дослідження. Таким чином, мова йде про з’ясування джерела лізингових платежів. Розподіл доданої вартості між учасниками лізингових відносин, об’єктивні чинники, що визначають пропорції цього розподілу – наступний момент щодо мети цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Лізингові відносини, як уже зазначалось, явище відносно нове як для економічної теорії, так і для практики господарювання. Тому цілком зрозумілими і пояснюваними є розбіжності в трактуванні багатьох аспектів цієї проблематики.

Звертає на себе увагу, перш за все, відсутність єдиних підходів щодо трактування сутності лізингу. Цю сутність дослідники вбачають в елементі економічних відносин, особливому виді самостійної господарської діяльності, виді підприємництва; тимчасовій оренді, одній із форм договору оренди; способі кредитування, безгрошовій формі кредиту, формі купівлі-продажу, інвестиційному інструменті; тимчасовому володінні і т. ін. [3]. У кожному із зазначених визначень суті лізингу є момент, елемент істини. Це дає можливість звернути увагу на той чи інший аспект проблеми, що є беззаперечним позитивом, але не охоплює її в цілому, не розкриває глибинної суті. До того ж, у науковій літературі, не говорячи вже за публіцистику, досить часто допускається змішування, підміна економічних та юридичних понять і категорій, ототожнення об’єктивної соціально-економічної сутності та її правового, суб’єктивного оформлення, відображення в нормативно-правових актах. Сут-

теві розбіжності в трактуванні самої суті лізингу та лізингових відносин, як на наш погляд, зумовлюється як складністю застосування методології до аналізу конкретних господарських явищ, так і браком методологічної культури в дослідженнях. Як наслідок, окремі елементи сутності, що знаходять прояв у тих чи інших явищах господарського життя, часто сприймаються за саму сутність. Окрім того, нерідко має місце ігнорування важливого методологічного положення, навіть аксіоми щодо сутностей різного порядку. Не сприяє більш глибокому пізнанню відсутність у багатьох випадках розмежування змісту соціально-економічних процесів і форм їх прояву.

Але чи не найбільшою вадою в дослідженнях лізингу є брак системності. Це знаходить, зокрема, прояв у тому, що лізингові відносини в багатьох випадках не аналізуються крізь призму єдності техніко-економічних, соціально-економічних та організаційно-економічних відносин. Найчастіше вони розглядаються в координатах організаційно-економічних відносин. При цьому соціально-економічні відносини, перш за все, відносини власності, відходять на другий план, децю недооцінюються. У тих же випадках, коли звертається увага на відносини власності в лізингових відносинах, вони не завжди достатньо чітко пов'язуються з організаційно-економічними відносинами. Як наслідок, у дослідженнях нерідко має місце переоцінка, а то й абсолютизація, хоч і важливих, але лише окремих сторін цього явища і відносин, з одного боку, і недооцінка, а то й ігнорування інших важливих сутнісних характеристик, з іншого боку. Надзвичайно складний феномен лізингу внаслідок цього суттєво спрощується, штучно збіднюється. У багатьох випадках у дослідженнях має місце рух від конкретного (господарського явища лізингу) до абстрактного (з'ясування його сутнісних характеристик) і відсутній, або ж недостатньо чітко виражений рух у зворотньому напрямі – від абстрактного до конкретного. За таких умов це конкретне неминуче постає не лише складним, суперечливим і багатовимірним, а й позбавленим чіткої внутрішньої структури, субординації між окремими його елементами тощо.

З'ясувати сутність лізингових відносин неможливо, як на наш погляд, поза аналізом відносин власності. Але зробити це не так просто в силу тієї обставини, що самі відносини власності мають складну природу та структуру. Причому, якщо розглядати відносини власності в історичному контексті, то має місце їх постійне ускладнення, яке набуло вибухового прискорення в ХХ ст., особливо в другій його половині. Наслідком цього

ускладнення є, окрім іншого, виникнення і динамічний розвиток лізингу. Що це є саме так, говорить порівняння з погляду відносин власності таких типів підприємств минулого як рабовласницька латифундія, поміщицьке господарство, ремісничий цех, індивідуальне ремісниче або селянське господарство із сучасною корпорацією. Безсумнівно, що відносини власності в усіх доіндустріальних типах підприємств були значно “прозорішими”, ніж це має місце в індустріальну і постіндустріальну епоху. Особливо це стосується привласнення створюваного продукту, новоствореної або ж доданої вартості й пов’язаного з ним формування конкретних видів доходів. Тому в процесі аналізу відносин власності важливо конкретно використовувати, поєднувати і розмежовувати історичне та логічне. Має сенс, як на наш погляд, логічне розглядати не лише тільки як очищене від випадковостей і відхилень історичного, а й як збагачене, ускладнене та історичне.

Виходячи з таких принципів, лізинг, на нашу думку, можна і доцільно розглядати як форму реалізації відносин власності. Ця форма, на відміну від інших, є не зовсім традиційною, що пов’язано, як зазначалось, з ускладненням відносин власності в процесі історичного розвитку. Нетрадиційність цієї форми реалізації відносин власності полягає в тому, що вона виступає як синтетична, така, що поєднує, інтегрує в собі низку інших форм реалізації відносин власності. Завдяки цьому поєднанню, вона й набуває власних родових ознак, відрізняється від інших, як самостійних щодо неї форм, так і тих, що поєднуються в цьому явищі, явищі лізингу. Вилучення із цього синтезу, діалектичної єдності якоїсь однієї із форм дає вже нову якість. В історичному контексті відносинам лізингу передували відносини оренди. Вони й у лізингових відносинах мають місце, утримуються, але в більш складних проявах і взаємозв’язках. Це дає підстави виокремлювати, виділити поряд з традиційними відносинами оренди, лізингові відносини як самостійні, як подібні, але інші. Інакше кажучи, лізинг можна розглядати як більш загальне, а оренду – як менш загальне, часткове, без якого не може бути даного більш загального.

У сучасній економічній літературі виділяють понад десятків основних форм реалізації власності. Окрім основних, деякі економісти виділяли й виділяють похідні форми. Потрібно зазначити, що в цьому поділі на основні та похідні (другорядні) форми міститься якщо й не елемент суб’єктивності, то, принаймні, дискусійності.

Класична економічна наука і концепції, що поділяють її

принципи, в питаннях форм реалізації власності ґрунтується на традиційних засадах, що сформувалися у Римському праві. Ці основи зазнавали певних змін, уточнень, модифікацій, але їхня сутність залишалась. "Обсяг і межі права приватної власності римляни визначали шляхом правоповноважень власника", – зазначається в підручнику з Римського права. Римський власник мав такі права: право володіння; право користування; право розпорядження; право одержувати прибутки; право захисту. Проте з часом, помітивши, що деякі правомочності певною мірою повторюють одна одну, римляни звужують їх коло. Внаслідок цього відпало таке право, як право захисту, оскільки будь-яке право підлягає захисту і виділяти право захисту для права власності недоцільно; до права користування належало право одержання прибутків від речі. Залишилися лише три права – право володіння, право користування і право розпорядження, що охоплювали будь-які можливі форми і способи впливу власника на річ і одночасно відмежовували посягання інших осіб на ту саму річ" [3, с. 104]. Зазначимо, що те, що в правничій літературі отримало усталене визначення "права власності" із позицій економічної сутності можна, як на наш погляд, трактувати як форми реалізації відносин власності. Але в Римському праві право приватної власності розглядалось як неподільне, як таке, що належить одному суб'єкту. "Право приватної власності, – наголошується в цьому ж підручнику, – це виключне право особи володіти, користуватися і розпоряджатися річчю згідно зі своїми інтересами. Право є виключним тому, що воно неподільне, тобто належить тільки власнику, який ні з ким його не поділяє" [3, с. 107]. Із ускладненням економічних систем ці права власності (з економічної погляду, форми реалізації власності) розщеплюються, перестають бути неподільними. Якісний стрибок відбувається із виникненням у господарській практиці акціонерних товариств, кооперативів, змішаних підприємств. Але діалектика полягає в тому, що поряд, паралельно із розщепленням, відбувається і синтез цих прав (форм реалізації відносин власності). Лізинг, вважаємо, і виникає внаслідок синтезу таких форм реалізації відносин власності (у правовому плані прав), як володіння, користування, розпорядження і отримання (вилучення) доходу. Синтез цей не є стійким і жорстко усталеним. Тому й форма реалізації відносин власності, що утворюється на його основі, є більш мінливою, рухливою, з набагато ширшим "коридором свободи". Таким чином, лізинг як синтетична форма реалізації відносин власності, є менш глибинною, більш поверхне-

вою формою порівняно з володінням, користуванням, розпорядженням та вилученням доходу. З погляду характеристики відносин власності він не є сутністю найглибшого, першого порядку. Це сутність, умовно кажучи, якогось n -го порядку. У той же час, ця синтетична форма реалізації відносин власності є найбільш глибокою характеристикою (сутністю першого порядку) лізингу як господарського явища і відносин, що його охоплюють.

Лізингові відносини виникають, як правило, з приводу руху не предметів споживання, а засобів виробництва. В умовах товарно-грошових відносин і приватної власності засоби виробництва набувають форми капіталу, майна, покликаного і здатного зростати у вартісній формі, забезпечувати отримання доходу. Тому, як на наш погляд, як менш глибоку сутність, сутність другого порядку, лізинг правомірно трактувати як форму (одну з форм) розмежування (розщеплення) капіталу на капітал-власність та капітал-функцію. За лізингодавцем закріплюються функції капіталу-власності, а за лізингоотримувачем – капіталу-функції. Перший, внаслідок цього процесу, володіє і частково вилучає дохід, а другий – користується, розпоряджається і теж частково вилучає дохід. Підсумовуючи, можна було б спробувати дати таке визначення лізингових відносин. Лізингові відносини – це відносини стосовно реалізації власності, максимізації доходу на основі поділу капіталу на капітал-власність та капітал-функцію через механізми оренди та кредитування.

Іншою важливою теоретичною і методологічною проблемою є з'ясування джерела доходів, що отримуються в процесі реалізації лізингових відносин та їх сутності і форм прояву. З погляду практики господарювання, надзвичайно важливе значення має наукове обґрунтування пропорцій, в яких доходи розподіляються і привласнюються між різними суб'єктами лізингових відносин. Ця проблема особливо важлива в контексті узгодження інтересів, а отже, і стимулювання впровадження лізингу в господарську практику як ефективний кредитний і інвестиційний інструмент.

Лізинговий платіж, як на наш погляд, не є однорідним за своєю економічною природою, економічним змістом. У ньому поєднуються різні форми, що суттєво різняться, особливо за їх роллю та значенням у кругообігу і, в цілому, у відтворювальному процесі. Частина його, причому переважаючу (якщо, звичайно, відсутній монополізм і наявні суспільно-нормальні умови господарювання) становлять платежі, пов'язані з від-

шкодуванням використовуваних через механізм лізингу засобів виробництва. Це не є власне дохід, у будь-якому випадку в класичному розумінні. У лізингоотримувача він входить (включається) до собівартості в формі частини амортизаційних відрахувань. У лізингодавача також головним призначенням цієї частини платежу є відшкодування витрат. Таким чином, ця частина лізингового платежу не є складною як з точки зору джерел утворення, так і її природи та значення. Більше того, вона відносно легко визначається в кількісному аспекті (числовому вимірі). Потрібно зазначити, що в короткотривалому проміжку часу (тимчасово до моменту заміщення використовуваних засобів виробництва або до припинення права володіння ними) ця частина лізингового платежу може використовуватись і як класичний дохід. Тим більше, якщо за критерій взяти не її економічне призначення, а фактичне використання, яке може відбуватись не тільки за цим призначенням. Але це не змінює в цілому суті справи.

Найбільш складною в усіх аспектах є інша частина лізингового платежу, яка виступає як надлишок вартості над вартістю, необхідною для відшкодування у грошовій формі використовуваних засобів виробництва, і яка набуває форми власне доходу, який можна охарактеризувати як лізинговий дохід. Таким чином, звідси випливає, що в аналізі необхідно чітко розмежовувати категорії "лізингові платежі" і "лізингові доходи". Це розмежування має величезне практичне значення для забезпечення правильного, науково обґрунтованого оподаткування доходів, ведення бухгалтерського обліку, визначення ефективності лізингових операцій, а в більш широкому плані – ефективності інвестицій тощо.

Природа лізингового доходу носить, хочемо зазначити, яскраво виражений характер доходу рентного. Дослідженню рентних відносин у вітчизняній та зарубіжній літературі не надається належного значення. Приємним винятком з цього правила є серія публікацій М.М. Папієва. Вони хоч і носять науково-публіцистичний, а не строго академічний характер, але містять багато цікавих, глибоких, оригінальних методологічних та теоретичних принципів та положень і, що особливо важливо, мають добре обґрунтовані виходи на практичне вирішення конкретних складних, жагучих соціально-економічних проблем в умовах сучасної української реальності, перш за все соціальних [4].

Навіть сама категорія "рента", одна з основних, системоутворюючих у класичній економічній теорії, вживається сьогодні

вкрай рідко, а з деяких підручників та посібників вилучена взагалі. Між іншим, лише через призму рентних відносин можна глибоко з'ясувати природу та сутність цілої низки соціально-економічних явищ та процесів. Окремі з них, до яких належить і лізинг, взагалі неможливо, як на наш погляд, глибоко розкрити поза межами такого підходу.

Загальновизнано, що серед економістів-класиків найбільш глибоко рентні відносини проаналізував Д. Рікардо. Рента у нього предстає не як дар природи (землі), як це має місце у фізіократів та частково у Сміта, а як соціальне явище. Вона пояснюється у рамках мінових, вартісних відносин, за умов обмеження землі (ресурсу) і її привласнення, що витікає з цієї обмеженості. “При першому заселенні країни, – зазначає Д. Рікардо, – де є в надлишку багата і родюча земля... ренти не існує, тому що ніхто не стане платити за користування землею, оскільки в наявності маса ще не оберненої у власність землі, якою тому може користуватись кожен, хто захоче обробляти її. Відповідно до загальних законів пропозиції та попиту ніхто не буде платити ренту за таку землю, точно так же як ніхто не платить ренту за користування повітрям і водою, або ж яким-небудь іншим даром природи, що існує в необмеженій кількості” [5, С. 66-67].

Джерелом земельної ренти є додатковий чистий дохід, що його отримують суб'єкти господарювання, які ведуть його в об'єктивно кращих умовах (кращих за якість землі, як необхідного, незамінного в даному виробництві ресурсу, або більш сприятливого розташування господарства стосовно ринків збуту), чи здійснюють інтенсифікацію виробництва на основі нарощування інвестицій (капіталовкладень). Цей надлишок утворюється в результаті того, що в основі ринкової ціни (вартості) сільськогосподарської продукції лежать витрати виробництва тих господарств, що здійснюють процес господарювання в гірших умовах. За таких обставин господарства, що знаходяться в кращих умовах, отримують певний надлишок над середнім доходом. Інакше кажучи, рента виступає як різниця між індивідуальною вартістю виробництва, що формується у кращих об'єктивних умовах господарювання і суспільною вартістю, в основі якої лежать витрати виробництва підприємств, що знаходяться в об'єктивно гірших умовах господарювання (як різниця між завершальними витратами та індивідуальними витратами цього підприємства). “Рента, виплачувана відносно будь-якого окремого колоска, – зазначає Кеннан, – дорівнює різниці між затратами на вирощування найдорожчого з

виращуваних колосків і затратами на вирощування саме цього колоска" [6, с. 52]. У більш широкому плані, виходячи з цих принципів, що застосовуються щодо аналізу земельної ренти, під рентним доходом правомірно вважати, як це роблять деякі дослідники, будь-який дохід (його частину), що є результатом (наслідком) використання, реалізації (утилізації) будь-яких сприятливих умов та обставин господарювання.

У випадку використання лізингу має місце залучення до процесу виробництва додаткових засобів виробництва (капіталу). Завдяки цьому відбувається нарощування обсягів виробництва і, відповідно, зростання новоствореної (доданої вартості). Частину цієї вартості правомірно розглядати як рентний дохід. Стосовно сільського господарства цей рентний дохід, на наш погляд, можна розглядати як модифіковану форму земельної ренти. Таким чином, у формі лізингового платежу знаходиться відображення частина земельної ренти. Лізингові відносини можна розглядати, відповідно, як одну із форм рентних відносин.

Лізингодавець у формі лізингового платежу повинен отримати дохід, що відшкодовує витрати і включає певний надлишок над ними. Цей надлишок має бути не нижчим за банківський відсоток. Інакше лізингодавцю не буде жодного сенсу йти на ризик і вкладати кошти не в банківську систему, а в лізингові операції. Отже, вартість лізингової угоди має бути прямо пропорційною величині лізингового платежу й обернено пропорційною банківському відсотку.

$Vл = L / S * 100$, де

Vл – вартість лізингової угоди;

L – величина лізингового платежу;

S – норма позичкового процента.

Підсумовуючи, слід зазначити, що лізингові відносини потрібно розглядати з погляду діалектичної взаємодії відносин власності та вартісних відносин. Власність (її реалізація у формі лізингу) веде до зростання, збільшення доданої або новоствореної вартості. Частина цієї новоствореної вартості може знову перетворюватись у додаткові засоби виробництва, як предмет наступних лізингових відносин.

Стимулювання, заохочення лізингових відносин в умовах сучасної України важливе не лише з погляду оновлення і зміцнення матеріально-технічної бази, а й з погляду розвитку, розширення ємності внутрішнього ринку, підтримки вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, створення додаткових робочих місць з високим рівнем заробітної плати. Тому

розвиток лізингу не тільки опосередковано, а й прямо варто розглядати як чинник вирішення соціальних проблем. Підвищення ефективності використання цього інструменту потребує розробки ґрунтовних методичних матеріалів, а також покращення ведення статистичного та бухгалтерського обліку.

Висновки. Явище лізингу доцільно розглядати в контексті діалектичної взаємодії відносин власності та вартісних, мінових, товарно-грошових відносин. У ньому відносини власності реалізуються шляхом комбінування, взаємодії, синтезу і розмежування володіння, користування, розпорядження та вилучення доходу. Саме це поєднання (синтез) та розмежування і надає їм якісної визначеності, власних родових ознак. Оскільки об'єктом лізингових відносин є засоби виробництва, що набувають форми капіталу, то є всі підстави вважати лізинг як одну із конкретних форм розмежування капіталу на капітал-власність та капітал-функцію. Необхідно чітко розмежовувати категорії "лізинговий платіж" і "лізинговий дохід". Є всі підстави вважати лізинговий дохід, особливо стосовно сфери сільськогосподарського виробництва, особливою формою рентного доходу, або ж як частину земельної ренти. Об'єктивною основою для визначення вартості лізингової угоди є співвідношення величини лізингового платежу і процентної ставки за депозитами.

Література

1. Статистичний щорічник України за 2006 рік. – К.: Консультант, 2007. – 552 с.
2. "2000" (газета), 11.07.2008 р.
3. Підпригора О.А. Основи римського приватного права: Підручник. – К.: Вища шк., 1995. – 267 с.
4. Михаил Папиев Справедливость есть. Ею надо пользоваться // www.zn.ua
5. Рикардо Д. Сочинения. – Т.1. – М., 1955.
6. Шостак Л. Утворення і розподіл квазіренти у світовому геополітичному просторі // Економіка України. – 2006. – № 1. – С. 52.